

Syntaktický seminář

Pavel Čaha

1 Tázací posun

- V doplňovacích otázkách je tázací zájmeno na levém okraji celé věty
- (1) a. Koho tam Petr viděl?
b. Komu to Karel prodal?
- Hypotéza: otázky jsou derivovány POSUNEM
- (2) TÁZACÍ POSUN:
V otázkách existuje syntaktický vztah mezi místem, kde zájmeno začíná, a kde ho vidíme. Zájmeno začíná u slovesa, které určuje jeho interpretaci, a posunuje se nalevo. Na původním místě zanechá stopu.
- (3) a. Koho tam Petr viděl ~~koho~~?
b. Komu to Karel prodal ~~komu~~?
- Přeskrtnutému výrazu (pozici ve struktuře, kde je výraz interpretován) se taky někdy říká *díra* (*stopa*)
 - Zájmenu se říká *výplň* (díry) nebo *antecedent* (stopy) nebo *hlava závislosti* mezi zájmenem a stopou.
 - Té závislosti se někdy říká řetěz.
- (4) Tázací posun může být dlouhý (v principu neomezeně)
- a. Co ti koupil ~~eø~~?
b. Co chceš, abych ti koupil ~~eø~~?
c. Co myslíš, že Petr chtěl, abych ti koupil ~~eø~~?
d. ...

2 Rozdělené fráze (neprojektivní konstrukce)

- (5) Při tvoření otázek existují dvě protikladné síly
- a. Posuň co nejmíň (jazyková ekonomie)
b. Nerozděluj, co patří k sobě
- (6) a. **Jaké** si budeš kupovat **auto**?
b. **Jaké auto** si budeš kupovat?
- (7) Rozdělené fráze dobře ukazují, odkud se tázací výraz posouvá
- a. **Jaké** si budeš kupovat **jaké auto**?
- (8) a. **Co** je tohle **za nesmysl**?
b. **Co za nesmysl** je tohle?
c. **Co** je tohle ~~eø~~ **za nesmysl**?
- (9) a. **Jakou** myslíš, že Petr chtěl, abych ti koupil **jakou knížku**?
b. ***Jakou** myslíš, že Petr chtěl **knížku**, abych ti koupil?

3 Vztažné věty

- (10) a. Je tohle ten krém, [kterej's chtěla, abych koupil?]
b. **Kterej krém's** chtěla, abych koupil ~~ktorej-krém~~?
c. Je tohle ten krém, [**ktorej's** chtěla, abych koupil ~~ktorej~~?]

- Zdá se, že vztažné věty jsou také tvořeny tázacím posunem.

4 Ostrovy

Existují konstrukce, kde tento způsob tvpření otázek (tj. posun) vyvolá negramatičnost. Těm se říká ostrovy.

4.1 Větný komplement NP

- (11) a. Co si přeješ, abych ti koupil \emptyset ?
b. *Co máš přání, abych ti koupil \emptyset ?

- Větný komplement jména je ostrov. Vztah mezi výplní a dírou je negramatický přes takovou hranici.

- (12) a. Je tohle ten člověk, [kterýmu sis přála, abych pomohl?]
b. *Je tohle ten člověk, [kterýmu's měla přání, abych pomohl?]

4.2 Adjunktový ostrov (slabý ostrov)

- (13) a. Co chceš, abych ti koupil \emptyset ?
b. ??Co přišel, aby ti koupil \emptyset ?
(14) a. Komu chceš, abych vynadal ~~komu~~?
b. ??Komu přišel, aby vynadal ~~komu~~?

- (15) Vztažné věty
a. Je tohle ten člověk, [kterýmu sis přála, abych pomohl?]
b. ?Je tohle ten člověk, [kterýmu's přišla, abys pomáhala?]

- Adjunktové vedlejší věty jsou ostrovy.

4.3 Subjektový ostrov (slabý ostrov)

- (16) a. Komu chceš, aby se tvoje fotka zobrazovala?
b. ?Komu je nastavené, aby se ta fotka zobrazovala?

- Subjektové věty jsou ostrovy. Někomu nevadí (možná hraje roli extrapozice...)

- (17) a. Uživatel, kterému chceš, aby se zobrazil tvůj kontakt, se dá přidat zmáčknutím téhlecté ikonky
b. ?Uživatel, kterému je nastavené, aby se zobrazil tvůj kontakt, se na tebe může obrátit

4.4 Otázkový ostrov (slabý ostrov)

- (18) a. Ptal se, jestli's včera poslal ten mail.
b. ?Komu se ptal, jestli's včera poslal ten mail ~~komu~~?

- Vedlejší věty tázací jsou ostrovy.

- (19) a. Ptali se, cos mu napsal
b. ?Komu se ptali, co's napsal?
c. Ptali se, komu's co napsal

- Relativizovaná minimalita: nikdy neposunuj A přes A

- (20) ?to je ten člověk, kterému se ptali, jestli's to poslal

4.5 Vztažný ostrov

- (21) a. Hledáme člověka, který má zkušenosti s programováním
b. *Co hledáte člověka, který má?

- Vztažné věty jsou ostrovy
- Relativizovaná minimalita: nikdy neposunuj A přes A

4.6 Koordinační ostrov

- (22) a. Viděla jsem v lese sojku a ještě něco.
b. Cos viděla v lese eo a sojku?

5 Test konstrukcí

5.1 Vztažné věty s *co*

- (23) a. To je ten chlap, kterej mě sledoval
b. To je ten chlap, co mě sledoval
- (24) a. *Je tohle ten zpěvák, kterýho jsme sem šli, abychom poslouchali?
b. Je tohle ten zpěvák, co jsme sem šli, abychom ho poslouchali?
- (25) Vztažné věty s *co*
a. nejsou derivovány posunem
b. na místě stopy mají resumptivní zájmena

5.2 Úkol

- (26) Testujte vztažné věty s *co* z hlediska různých ostrovů